

«VEILEDER FOR TILBAKEVENDINGSTILTAK I STATLIGE MOTTAK»

INNHALDSFORTEGNELSE:

1. FOKUS PÅ TILBAKEVENDING I STATLIGE MOTTAK - INNLEDNING	2
1.1. Fokus på «tilbakevending»	2
1.2. Mål for tilbakevendingsarbeidet	2
1.3. Mål for arbeidet tilbakevending i statlige mottak	2
1.4. Konklusjon	2
2. TILBAKEVENDINGSPERSPEKTIVET I STATLIGE MOTTAK	2
2.1. Utfylling av Registrerings-/intervjuskjema	2
2.2. Gjennomføring av informasjonsprogram	2
2.3. Aktiviteter i mottaket	3
2.4. Samarbeidspartnere for mottakene	3
3. EKSEMPLER PÅ TILBAKEVENDINGSAKTIVITETER	4
3.1. Mottaket som læringsarena	4
3.1.1. Trening i morsmål	4
3.1.2. Informasjon om forholdene i hjemlandet	4
3.1.3. Hjelpearbeid for gjenoppbygging av hjemlandet	5
3.1.4. Aktiviteter for barn	5
3.1.5. Aktiviteter for ungdom	5
3.1.6. Foreldregrupper	6
3.1.7. Leksehjelp og tilleggskunnskap om hjemlandet	6
3.1.8. Alfabetiseringstiltak	7
3.1.9. Jobbsøkergruppe	7
3.1.10. Helse - ernæring, hygiene, alminnelige helsespørsmål	8
3.1.11. Generell konflikthåndtering og -forebygging	8
3.1.12. Deltakelse i drift av mottaket	8
3.2. Annen kvalifisering:	9
3.2.1. Kurs i mottakets regi	9
3.2.2. Deltakelse i eksterne kurs	9
3.2.3. Arbeid kombinert med opplæring	9

1. Fokus på tilbakevending i statlige mottak - innledning

1.1. Fokus på «tilbakevending»

Fokus på tilbakevending skal, ifølge politiske signaler, styrkes.

Med begrepet «tilbakevending» menes en frivillig tilbakevending til hjemlandet.

Utlendingsdirektoratets «Veileder for tilbakevendingstiltak i statlige mottak» gir råd og tips om hvordan mottakene kan arbeide for å rette fokus mot tilbakevending.

1.2. Mål for tilbakevendingsarbeidet

Tilrettelegge for at så mange flyktninger som mulig skal kunne vende tilbake til hjemlandet i trygghet.

1.3. Mål for arbeidet tilbakevending i statlige mottak

Med utgangspunkt i det foranstående kan målet for arbeidet med tilbakevending i statlige mottak formuleres slik:

Beboerne i statlige mottak, i samarbeid med mottaksansatte, skal delta i utforming, ledelse og gjennomføring av arbeidet i statlige mottak slik at tilbakevending inngår i all informasjon og i alle aktiviteter i mottaket.

1.4. Konklusjon

Å fokusere på tilbakevending i statlige mottak innebærer at tilbakevendingsperspektivet løftes fram i alle daglige og ordinære aktiviteter i mottakene.

Flyktningenes utdannings-, yrkes- og erfaringsbakgrunn og deres ønsker om utvikling av kompetanse må kartlegges og registreres tidlig og grundig. Disse opplysningene kan danne basis for planlegging av tilbakevendingsaktiviteter.

2. Tilbakevendingsperspektivet i statlige mottak

2.1. Utfylling av Registrerings-/intervjuskjema

I ordinært mottak skal yrke, utdanning, fødested, opplysninger om hjemkommune, om familie i hjemlandet og andre opplysninger av betydning for tilbakevending registreres.

Det skal fylles ut opplysninger om planer og mål for fremtiden særlig når det gjelder arbeid, utdanning og kvalifisering - og om deltakelse i aktiviteter og programmer under mottaksoppholdet. Utfyllingsprosessen skal med andre ord fungere som en start på utarbeidelse av handlingsplan for arbeid og kvalifisering, som både tar sikte på deltakelse i det norske samfunn og på en mulig reintegrering i hjemlandet.

2.2. Gjennomføring av informasjonsprogram

Beboernes ressurser i forhold til et eventuelt liv i hjemlandet i fremtiden skal fokuseres.

Under gjennomføringen av programmet skal deltakerne drøfte hvilken deltakelse i aktiviteter i mottaket og etter bosetting som kan styrke deres kvalifikasjoner, både dersom de blir i Norge og dersom de vender hjem. (se veileder for Informasjonsprogram i statlige mottak)

2.3. Aktiviteter i mottaket

Mottakene og beboerne der, legger selv opp sine aktivitetsprogram. Aktivitetene bør få et sterkere perspektiv på tilbakevending enn de har idag. I samarbeid med beboerne bør det legges opp et program i hvert mottak som bygger opp under:

- * å ta i bruk flyktingenes kompetanse og vedlikeholde den
- * videreutvikle flyktingenes kompetanse
- * utvikle ny kompetanse

Se forslag og eksempler på aktiviteter i kap. 3.

2.4. Samarbeidspartnere for mottakene

- * vertskommunene ved helsevesen, barnevern, skole, boligkontor m.m.
- * frivillige organisasjoner lokalt, hjelpeorganisasjoner, kulturorganisasjoner, barne- og ungdomsorganisasjoner m.m.
- * arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjoner lokalt
- * kommuner som arbeidsgivere
- * ulike typer skoler og kanskje også høyskoler
- * lokale ressurspersoner
- * flyktning- og innvandrersorganisasjoner lokalt
- * arbeidskontorer, post, politi,
- * bank, utleieformidlere bolig, handelsstandsforeninger
- * studieorganisasjoner

Det norske samfunnet har i det siste vist et stort engasjement for flyktingene. Det samme gjelder også for en rekke kommuner og lokalsamfunn. Det er grunn til å tro at det også finnes en rekke ressurspersoner i lokalsamfunnene rundt mottakene som er engasjerte. Denne situasjonen gir en unik mulighet til å få til en kopling mellom ressurspersoner både i mottakene og i lokalmiljøene rundt mottakene.

Alle kommunale og statlige organer har informasjonsplikt i samsvar med forvaltningsloven. Arbeidskontorene har informasjons-, veilednings-, rådgivnings- og saksbehandlingsansvar overfor beboere i statlige mottak med arbeidstillatelse.

3. Eksempler på tilbakevendingsaktiviteter

3.1. Mottaket som læringsarena

3.1.1. Trening i morsmål

Hensikt:

Å vedlikeholde og utvikle morsmålet satt i en kontekst av kunnskaper om hjemlandets historie, kultur, geografi o.l. Treningen kan gis til både barn og voksne som har behov for det.

Tips:

Rådgivning/veiledning:

Beboere med pedagogisk bakgrunn eller pedagog/morsmålslærer utenfra.

Gjennomføring:

Beboere med pedagogisk bakgrunn eller gode kunnskaper i morsmål og hjemlandets samfunnsforhold, historie og kultur, gjerne med hjelp av andre ressurspersoner blant beboerne.

Attester og bekreftelser: for lærere og medhjelpere utstedes av rådgiver/veileder
for barna utstedes av lærer

3.1.2. Informasjon om forholdene i hjemlandet

Hensikt:

Å holde beboerne oppdatert om forholdene i hjemlandet og mulighetene for å vende hjem. Å øke kunnskapen om bruk av ulike media og informasjonskanaler for senere selv å kunne holde seg oppdatert. Så langt det er mulig å øke beboeres kunnskap om informasjonsarbeid med henblikk på å kunne informere andre om forholdene i hjemlandet.

Tips:

Rådgivning/veiledning:

Ressursperson(-er) med mediakunnskap blant beboere, lokale bibliotekansatte, frivillige i lokalmiljøet eller ansatte i mottaket

Gjennomføring:

Ledes fortrinnsvis av beboer(-e) og beboerrådet. Flest mulig beboere bør delta også i innhenting av informasjon, f.eks. læres opp i innhenting av informasjon på internett og ved bruk av parabol-antenne/TV.

Attester/bekreftelser: for ledere og aktive informasjonsinnhentere - rådgiver/veileder
eller mottaksansatte

3.1.3. Hjelpearbeid for gjenoppbygging av hjemlandet

Hensikt:

Å gi flyktninger erfaring med organisering av hjelpearbeid for å bidra til gjenoppbygging av hjemlandet, som f.eks innsamling av medisiner og medisinsk utstyr, kontorutstyr, klær m.m. Å knytte kontakt mellom lokale frivillige organisasjoner og beboere i statlige mottak.

Tips:

Rådgivning/veiledning:

Frivillige organisasjoner med erfaring fra organisering av hjelpearbeid overfor krigsrammede områder.

Gjennomføring:

Beboere samarbeider med lokale frivillige hjelpeorganisasjoner og gjerne også organisasjoner i hjemlandet. Sammen finner de fram til hvilken hjelp det er behov for og som beboerne og organisasjonene kan bidra til å dekke. Det samarbeides om organisering av innsamling, transport o.l.

Attester/bekreftelser: for beboere som leder/organiserer - hjelpeorganisasjonen
for beboere som deltar i arbeidet - mottak eller
hjelpeorganisasjon

3.1.4. Aktiviteter for barn

Hensikt:

Gjennom lek og aktiviteter å gi barna kunnskap om hjemlandets barnekultur. Å øke kunnskaper om barn og aktivisering av barn hos beboere med interesse for å vedlikeholde hjemlandets barnekultur.

Tips:

Rådgivning/veiledning:

Beboer med relevant profesjonell bakgrunn, førskolepedagog, profesjonell fritidsleder, f.eks. fra skolefritidsordningen eller fritidsklubb, frivillig, betalt av kommunen eller betalt av mottaket

Gjennomføring:

Foreldre og andre voksne beboere, med og uten relevant yrkeserfaring eller utdanning. Åpent også for barn i nærmiljøet utenfor mottaket?. Kan gjerne legges til lokaler utenfor mottaket.

Attester og bekreftelser: for profesjonelle - av rådgiver/veileder
for medhjelpere - av mottaket eller av rådgiver/veileder

3.1.5. Aktiviteter for ungdom

Hensikt:

Å gi ungdommene muligheter for egenutvikling og økt livskvalitet gjennom å gjennomføre og delta i aktiviteter som øker deres sosiale mestringsnivå og deres kunnskaper om forholdene i hjemlandet. Å øke beboernes kunnskaper om ungdom og aktivisering av ungdom i en vanskelig livssituasjon.

Tips:

Rådgivning/veiledning:

Beboer eller andre med relevant profesjonell bakgrunn, pedagog, fritidsleder el l.

Gjennomføring:

Ungdommen selv, foreldre og andre voksne beboere, med og uten relevant yrkeserfaring eller utdanning. Åpent også for ungdom i nærmiljøet utenfor mottaket?.

Attester og bekreftelser: for profesjonelle - av rådgiver/veileder

for medhjelpere - av mottaket eller av rådgiver/veileder

3.1.6. Foreldregrupper

Hensikt:

Foreldrene skal ta opp og drøfte temaer og problemstillinger de selv opplever som viktige for å kunne støtte sine barn i eksilsituasjonen og ved en eventuell tilbakevending. Å øke kompetansen i arbeid med foreldregrupper hos ressurspersoner blant beboerne.

Tips:

Rådgivning:

Avhengig av hvilke temaer foreldrene ønsker å ta opp, kan ulike ressurspersoner i og utenfor mottaket brukes. Slike ressurspersoner kan være beboere med relevant bakgrunn i forhold til foreldregruppens formål; pedagoger, psykologer, sosionomer eller liknende. De kan være ansatte i konfliktråd, sosialkontor, barnevern, helsevesenet og de psykososiale teamene.

Attester/bekreftelser: for beboere med fagkunnskap som organiserer grupper - av mottaket

for beboere som leder grupper med ulike temaer - av mottaket

for beboere som deltar - av mottaket

3.1.7. Leksehjelp og tilleggs kunnskap om hjemlandet

Hensikt:

Å bidra til at barn og unge klarer å håndtere sin skolegang. Å tilføre kunnskaper som kan være til nytte for å håndtere skifte av skolesystem fra hjemlandet til Norge og fra Norge til hjemlandet. Å gi beboere økt kunnskap om leksehjelp og tilleggsundervisning for flyktningbarn og -unge.

Tips:

Rådgivning/veiledning:

Beboere som er pedagoger. Pedagoger eller personer med erfaring fra leksehjelpordninger utenfor mottaket.

Gjennomføring:

Beboere som er pedagoger eller har gode kunnskaper om fagene det skal gis leksehjelp i. Kan ledes av beboer.

Sted: fortrinnsvis i mottakets lokaler

Attester/bekreftelser: for leksehjelpere - av rådgiver/veileder
for elever - av leder av leksehjelpen eller mottaket

3.1.8. Alfabetiseringstiltak

Hensikt:

Å gi lese-/skrivekunnskap og evt. gi økt kunnskap om hjemlandets historie, geografi mm til beboere som opplever behov for det. Å gi erfaring i alfabetisering til ressurspersoner blant beboerne for at de skal kunne fungere som lærere i hjemlandet.

Tips:

Rådgiver/veileder:

Beboer med relevant kompetanse eller pedagog med kompetanse i alfabetisering av voksne utenfra mottaket.

Gjennomføring:

Beboer med relevant kompetanse eller en person utenfra som kjenner beboernes språk og bakgrunn. Opplæringen kan med fordel gis i tilknytning til praktisk opplæring, som søm, håndverk, matlaging/ernæring/helse o.l.

Kan også gjennomføres mens beboere venter på plass i nivåbasert undervisning i kommunens regi.

Attester/bekreftelser: for lærere - rådgiver/veileder

dersom lærer(-e) også er rådgiver/veileder - av mottaket
for medhjelpere blant beboerne - av lærer
for elever - av lærer

3.1.9. Jobbsøkergruppe

Hensikt:

Å gi beboerne kunnskaper om hvordan søke jobb. Å gi beboerne kunnskaper om norsk arbeidsliv sammenliknet med hjemlandets arbeidsliv. Å bidra til at beboerne begynner å tenke i retning av en plan for å kvalifisere seg både for arbeidslivet i hjemlandet og for norsk arbeidsliv. Å gjøre interesserte beboere til ressurspersoner for andre som trenger kunnskaper om arbeidsliv, kvalifisering og jobbsøking.

Tips:

Rådgivning/veiledning:

Ansatt på arbeidskontor med spesielt gode kunnskaper om arbeid med individuelle handlingsplaner og egnede virkemidler og kurs.

Gjennomføring:

Rådgiver/veileder i samarbeid ressursperson blant beboerne, ev. bosatt flyktning/innvandrere med erfaring som jobbsøker eller andre ressurspersoner i lokalmiljøet utenfor mottaket.

Deltakere som er bosettingsklare, deltakere som ikke er bosettingsklare bør kanskje dele seg i ulike grupper.

Attester/bekreftelser: for gruppedeltakere - av arbeidskontoret

3.1.10.Helse - ernæring, hygiene, alminnelige helsespørsmål

Hensikt:

Å gi beboerne kunnskaper om ernæring, hygiene og alminnelige helsespørsmål tilpasset både forhold i hjemlandet og i Norge. Å gi beboere som er helsearbeidere kunnskaper om formidling av kunnskap om ernæring, hygiene og alminnelige helsespørsmål.

Tips:

Rådgivning/veiledning:

Helsesøster helst i samarbeid med en beboer med bakgrunn som helsearbeider

Gjennomføring:

Om mulig beboere som er helsearbeidere

Attester/bekreftelser: for helsearbeider(-e) - av helsesøster
for deltakere - av mottaket eller helsesøster

3.1.11.Generell konflikthåndtering og -forebygging

Hensikt:

Å øke beboernes kunnskaper om generell konfliktforebygging i mottaket og nærmiljøet. Å forebygge konflikter i dagliglivet på mottaket. Å gi beboere erfaringer som kan komme til nytte i dagliglivet dersom de vender tilbake til hjemlandet.

Tips:

Rådgivning/veiledning:

Lokale konfliktråd, fagforeningsfolk og andre ressurspersoner med spesielle kunnskaper på området, Helsingforskomiteen, Nansenskolen m.m.

Gjennomføring:

Beboerne selv i samarbeid med mottaksansatte og ev. rådgiver/veileder.

Temaet kan også inngå i andre aktiviteter i mottaket, som f.eks. foreldregrupper, barnebase og barne- og ungdomsaktiviteter dersom beboerne ønsker det.

Attester/bekreftelser: for aktive - rådgiver/veileder eller mottaksansatte
for deltakere - mottaksansatte

3.1.12.Deltakelse i drift av mottaket

Deltakelse i drift av mottaket skal så langt det er mulig bidra til å kvalifisere beboere til gjenoppbygging av hjemlandet. Særlig drift, vedlikehold og reparasjoner av bygninger og utstyr, som datautstyr, elektrisk utstyr, sykler, rør og sanitær, kan utføres av beboerne under veiledning og ledelse av fagarbeidere. Beboere og håndverkere kan så drøfte hvordan erfaringene fra arbeidsoppgavene kan overføres til gjenoppbyggingsoppgaver i hjemlandet. Fagarbeidere som veileder beboere i slike aktiviteter bør gi dem bekreftelse på deltakelsen og hva de har lært.

Gjennom profesjonell veiledning i renhold av fellesarealer, som kjøkken og bad, kan beboerne også få bekreftede kunnskaper om hygiene og rengjøringsteknikker.

3.2. Annen kvalifisering:

3.2.1. Kurs i mottakets regi

Hensikt:

Å arrangere kurs i mottaket som gir beboerne kunnskaper og kvalifikasjoner de opplever som nyttige for å holde muligheten åpen for å kunne vende hjem en dag.

Tips:

Rådgivning/veiledning:

Lokale frivillige studieorganisasjoner, skoleetaten i kommunen og ev. ressurspersoner som er beboere eller fra lokalmiljøet rundt mottaket eller mottaksansatte.

Gjennomføring:

Aktivitetene arrangeres av beboerne selv med hjelp til administrasjon fra lokal studieorganisasjon eller mottaksansatte. Lærer eller lærere kan være ressurspersoner blant beboere eller lokalbefolkningen. Beboerrådet i samarbeid med mottaksleder avgjør hva slags kurs som skal gis og kursets innhold, f. eks. engelskkurs, datakurs, kurs i smånæringsvirksomhet, kurs i søm/omsøm.

Attester/bekreftelser: for deltakelse i ledelse av aktiviteten eller undervisning - av rådgiver/veileder(-e)
for deltakelse - av mottaket eller studieorganisasjonene

3.2.2. Deltakelse i eksterne kurs

Hensikt:

Å gi beboerne mulighet til å delta i kurs i regi av lokale studieorganisasjoner for å skaffe seg kunnskaper og kvalifikasjoner de mener vil være nyttige dersom de vender tilbake til hjemlandet. Dette kan være kurs i data, næringsvirksomhet, rehabilitering av bolig, drift av nærradio, reparasjon av bil, kurs i søm osv.

Tips:

Rådgivning/veiledning:

Beboeren selv i samarbeid med mottaksansatte, arbeidskontor, ev. arbeidsgiver velger kurs

Gjennomføring:

Beboeren selv og kursansvarlig som f.eks studieorganisasjon,

Attester/bekreftelser: kursansvarlig

3.2.3. Arbeid kombinert med opplæring

Hensikt:

Å gi beboere mulighet til å skaffe seg yrkeskompetanse, eller vedlikeholde/

videreutvikle sin kompetanse, rettet mot gjenoppbygging og hjelpearbeid i hjemlandet, som muring, tømring, snekring, vegarbeid, utvikling/reparasjon av telekommunikasjon, drift og vedlikehold av datautstyr osv.

Tips:

Mulige samarbeidspartnere:

Beboeren selv, arbeidskontoret, kommunens skolesjef, fagopplæringskontoret i fylkeskommunen, voksenopplæringen, fjernundervisningen, ev høgskole, arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjonene, ressurspersoner i lokalmiljøet og på arbeidsplassen.

Gjennomføring:

Arbeidsgiver, fagforening, fadder, voksenopplæring og beboeren selv og ev. arbeidskontoret utarbeider og gjennomfører en opplæringsplan.

Attester/bekreftelser: Arbeidsgiver ev. undervisningsinstitusjon eller arbeidskontoret